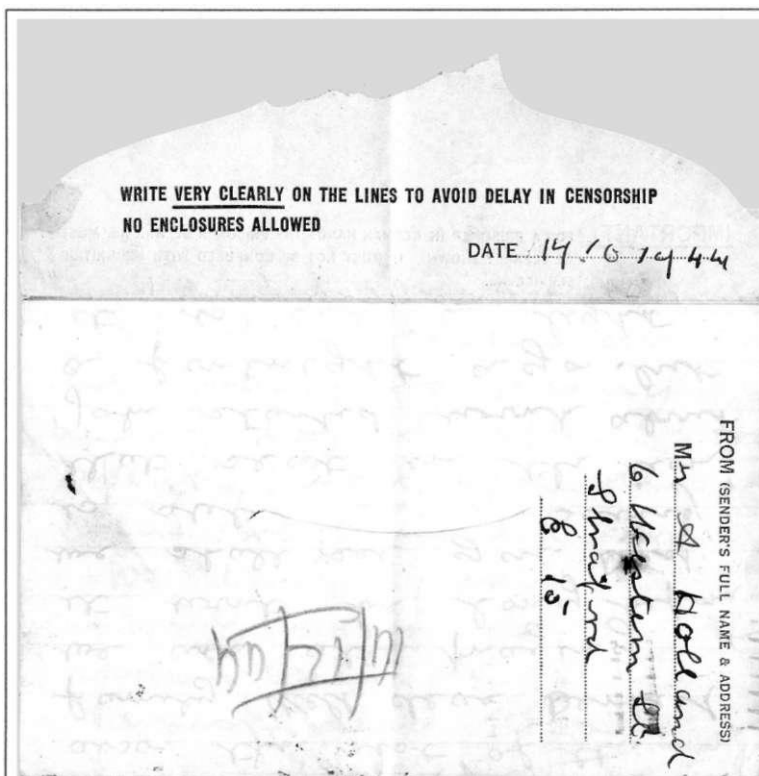

Twee Britse veldpoststukken uit 1944

Voor militairen in oorlogssituaties is het contact met het thuisfront altijd van groot belang. Brieven van de achterblijvers verhogen het moreel van de troepen, terwijl berichten naar huis de ongerustheid bij familie en vrienden kunnen verminderen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden enorme hoeveelheden post van en naar militairen verstuurd en de veldpostorganisaties van alle partijen hadden grote problemen om die post over de hele wereld bezorgd te krijgen. Vanwege de snelheid werd vaak gebruik gemaakt van postvervoer per vliegtuig, maar die transportcapaciteit was natuurlijk ook hard nodig voor het transport van troepen, materieel en voorraden. Als het aantal poststukken niet verminderd kon worden, dan kon er misschien iets aan het formaat ervan gedaan worden. Een oplossing bood de Brits/Amerikaanse *Airgraph-service*, waarbij niet de brieven zelf, maar opnamen op microfilm verstuurd werden.

Achterzijde van naar Duitsland verstuurd luchtpostblad

Een andere oplossing die in Groot-Brittannië tijdens de oorlog ontwikkeld werd, was het luchtpostblad. Dat formulier was aanmerkelijk dunner en lichter dan een normale brief met envelop, zodat er veel meer berichten in een vliegtuig meegenomen konden worden. Aanvankelijk moesten luchtpostbladen met postzegels gefrankeerd worden, maar al snel werden ze voorzien van een opgedrukte postzegel, waardoor ze tot postwaardestukken gingen behoren.

Een bijzondere vorm van veldpost-postwaardestukken vormen de Britse luchtpostbladen die bestemd waren om te versturen naar militairen in krijgsgevangenschap. Die militairen, die vaak jarenlang onder zware omstandigheden gevangen zaten, hadden natuurlijk nog veel meer behoefte aan berichten van huis dan hun strijdende wapenbroeders. Veel Britse militairen waren in handen gevallen van de Duitsers en hun Italiaanse bondgenoten, maar ook bij de strijd in het Verre Oosten waren Britten in krijgsgevangenschap geraakt, bij de Japanners.

IMPORTANT: FOR A PRISONER IN GERMAN HANDS THE PRISONER OF WAR No. MUST BE CLEARLY SHOWN. IT MUST NOT BE CONFUSED WITH HIS BRITISH SERVICE No.

PRISONER OF WAR POST
KRIEGSGEFANGENENPOST
 SERVICE DES PRISONNIERS DE GUERRE
 1944

AIR MAIL
PAR AVION

FLF 2 1/2

RANK & NAME: *Sgt. Linward D.P.*
 (SURNAME IN BLOCK LETTERS) *British Prisoner of War*

PRISONER OF WAR No.: *50860*
 (SEE NOTE ON FLAP)

CAMP NAME & No.: *Stamm Lager IVB*
 (INCLUDING SUBSIDIARY NUMBERING OR LETTERING IF ANY—E.G. WORKING CAMP)

COUNTRY: *Germany*

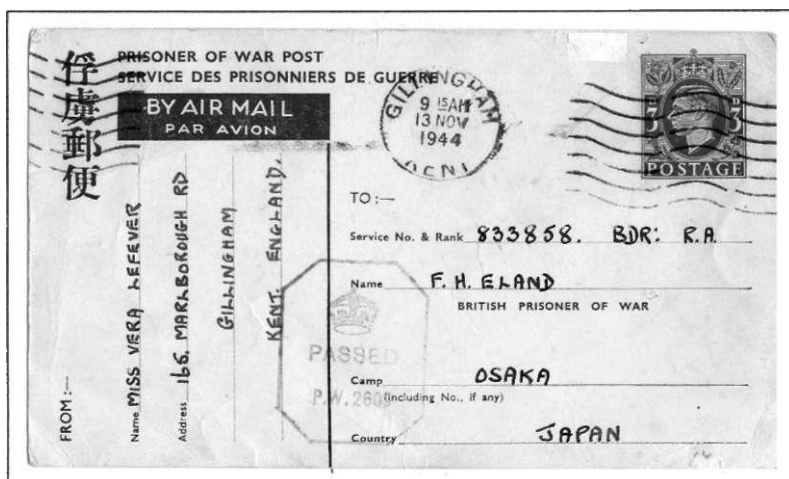
Vorsje van naar Duitsland verstuurd luchtpostblad

Voor correspondentie naar militairen in Duitse en Italiaanse krijgsgevangenschap werd al in 1941 een speciaal luchtpostblad vervaardigd. Het was voorzien van teksten in Engels, Duits en Frans en er was een blauwe postzegel van 2½ penny op gedrukt met het portret van Koning George VI. Het luchtpostblad kon dichtgevouwen worden en aan de achterzijde gesloten door middel van een klep die in een gleuf gestoken werd. Daardoor was het gemakkelijk te openen, niet alleen door de geadresseerde, maar vooral ook door de censuur. Want dit soort correspondentie werd natuurlijk door zowel de Britten als de Duitsers scherp gecontroleerd.

Van dit luchtpostblad zijn tussen 1941 en 1944 drie verschillende versies verschenen. We laten hier een exemplaar zien van de derde versie uit 1944.

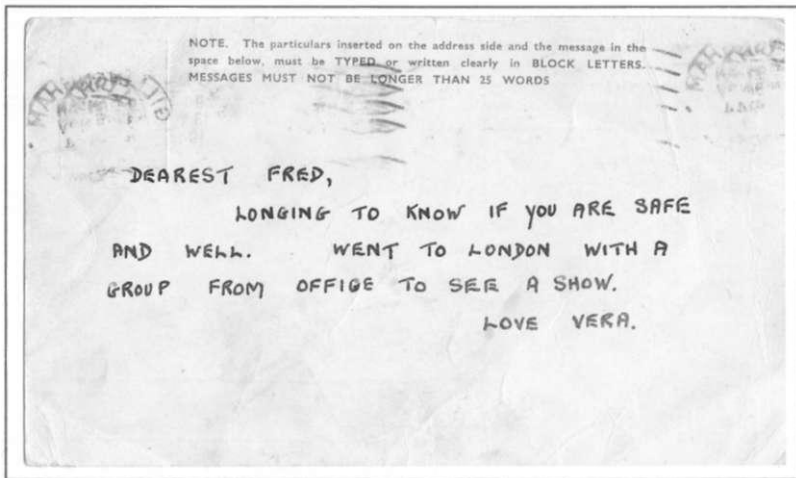
Het luchtpostblad bestaat uit drie delen plus een (in dit geval beschadigde) sluitklep. De twee onderste delen zijn naar binnen gevouwen, en de sluitklep moet over de bovenzijde naar achteren gevouwen worden. Het blad is vervaardigd van wit papier en de bedrukking is uitgevoerd in blauw. De binnenzijde is gelinieerd. De adressering bestaat uit vier gedeelten: rang en naam, krijgsgevangenennummer, kampnaam plus nummer en het land van bestemming.

Dit exemplaar werd in oktober 1944 verstuurd vanuit Stratford naar een Britse sergeant in kamp Stalag IV.B, ergens in Duitsland. In de linkerbenedenhoek staat een Brits censuurstempel in rode inkt: "PASSED / P.W. 3358" met een kroon erboven, in een achthoekig kader. Naast het zegelbeeld is het Duitse censuurstempel afgedrukt in paarse inkt: "25 / Geprüft / Stalag IV B" in een cirkel. De afzender heeft de brief geschreven op 14 oktober, maar het poststempel vermeldt 23 oktober; blijkbaar kostte de Britse censuur veel tijd. Wanneer de zending in Duitsland aangekomen is, valt door het ontbreken van een aankomststempel niet na te gaan.

Voorzijde van een naar Japan verstuurd kaart

Voor berichten aan krijgsgevangenen in Japanse handen werd in Groot-Brittannië eveneens een speciaal postwaardestuk uitgegeven. Dit was echter geen luchtpostblad maar een briefkaart van klein formaat. Vermoedelijk vond de Japanse censuur briefkaarten gemakkelijker te verwerken dan postbladen. Bovendien kon men er veel minder tekst op kwijt; het is goed denkbaar dat de Japanners over te weinig censoren beschikten die het Engels beheersten. De kaart was voorzien van teksten in Engels, Japans en Frans en er was een violette postzegel van 3 penny op gedrukt met het portret van Koning George VI. De kaart is vervaardigd van wit karton en afgezien van het zegelbeeld is de bedrukking uitgevoerd in blauwe inkt. De eerste versie van deze veldpostbriefkaart verscheen in 1944, kort daarna werd het tarief voor deze kaarten gehalveerd en werd er een nieuwe versie uitgebracht met een roodbruin zegelbeeld van 1½ penny.

Achterzijde van een naar Japan verstuurd kaart

We laten hier een exemplaar van de eerste versie van de kaart zien. Deze kaart werd verstuurd vanuit Gillingham in Kent naar een militair in een krijgsgevangenenkamp in Osaka. De datum in het poststempel is 13 november 1944. Het Britse censuurstempel is van hetzelfde type als dat op het luchtpostblad: "PASSED / P.W. 2605". Er is geen Japans aankomststempel en er zijn ook geen sporen van Japanse censuur op de kaart te zien.

Volgens de gebruiksaanwijzing op de achterzijde van de kaart moest alle tekst getypt zijn of geschreven in blokletters en de boodschap mocht niet langer zijn dan 25 woorden. De afzender heeft zich daar angstvallig aan gehouden.

J. Spijkerman